

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2014

Tarkastuslautakunta 26.5.2015 § 33

SISÄLLYS

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely	3
Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyys	3
Tilintarkastaja	3
Tarkastuslautakunnan työskentely	4
2. Edellisten vuosien arviointikertomusten johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi	4
3. Tavoitteiden toteutumisen arviointi	4
A) Strategiset tavoitteet	4
B) Toiminnalliset tavoitteet	5
C) Taloudelliset tavoitteet	7
D) Investoinnit	8
4. Henkilöstö	8
5. Kuntakonsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen	8
6. Talouden tasapainottamistoimenpiteiden arviointi	8
7. Muut havainnot	9
8. Yhteenveto	10
9. Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle	10

Kannen kuva: Markku Korhonen

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely

Tarkastuslautakunta on kunnanvaltuuston asettama kuntalain 71 §:ään perustuva lautakunta. Se valmistelelee kunnanvaltuustolle hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

Kunnanvaltuusto on kokouksessaan 17.1.2013 § 7 valinnut toimikausien 2013 – 2016 tarkastuslautakunnan. Kunnanvaltuusto valitsi tarkastuslautakuntaan kolme (3) jäsentä ja jokaiselle jäsenelle henkilökohtaisen varajäsenen.

Varsinainen jäsen

Varajäsen

Veijo Mikkonen
Honkakaarto 3
88300 Paltamo

Reijo Jokinen
Laajanniementie 26
88380 Mieslahti

Suvi Hoppo
Kajaanintie 69a
88380 Mieslahti

Raimo Heikkinen
Likolahdentie 4 D
88300 Paltamo

Olavi Ala-Hiiri
Vanhatie 22
88300 Paltamo

Minna Parkkinen
Terholantie 11
88310 Melalahti

Kunnanvaltuusto määräsi puheenjohtajaksi Veijo Mikkosen ja varapuheenjohtajaksi Suvi Hapon. Esittelijänä lautakunnassa toimii puheenjohtaja.

Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyys

Esteellisyyksiä ei ole ollut.

Tilintarkastaja

Paltamon kunnanvaltuusto on valinnut kaudelle 2013 - 2016 tilintarkastusyhteisöksi KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy:n, joka on nimennyt vastuulliseksi tilintarkastajaksi JHTT, KHT Antti Kääriäisen ja vastuullisen varahenkilöksi JHTT, KHT Katri Hokkasen.

Tarkastuslautakunnan työskentely

Vuoden 2014 aikana tarkastuslautakunta kokoontui kuusi kertaa. Tilintarkastaja on ollut läsnä kokouksissa 4 kertaa. Kokouksissa on kuultu kunnanhallituksen puheenjohtajaa, kunnanjohtajaa sekä palveluyksiköiden johtajia ja kunnan viranhaltijoita sekä henkilöstöjärjestöjen edustajia. Lautakunta on kuullut konsernivalvonnan osalta myös kunnan tytäryhteisön Kiinteistö Oy Paltamon Kiehisen toimitusjohtajaa.

Lautakunnan jäsenet ovat seuranneet palveluyksiköiden toimintaa tutustumalla pöytäkirjoihin ja viranhaltijapäätöksiin. Lautakunnan sihteerinä on vuoden 2014 aikana toiminut osastosihteeri Raija Leinonen.

Vuoden 2014 aikana tarkastuslautakunta toteutti laatimaansa arviointisuunnitelmaa.

2. Edellisten vuosien arviointikertomusten johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Tarkastuslautakunta on suoraan valtuuston alainen toimielin ja antaa arviointikertomuksen suoraan valtuustolle.

Kunnanvaltuuston pöytäkirjan mukaan kunnanvaltuusto käsitteli vuoden 2013 arviointikertomuksen 17.6.2014. Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa esittämiin asioihin otettiin kantaa vasta kunnanjohtajan valmistelemana kunnanhallituksessa 25.8.2014 § 196.

Tarkastuslautakunta esittää, että arviointikertomuksessa esitetyt huomiot käsitellään kunnanvaltuustossa toimenpide-ehdotuksin dokumentoidusti.

3. Tavoitteiden toteutumisen arviointi

A) Strategiset tavoitteet

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt kunnan uuden strategian 19.6.2013. Hyväksytyn strategian käynnistyminen ei ole näkynyt merkittävästi toimintavuoden aikana kunnan toiminnassa. Syyskuussa 2012 käynnistynyt Paltamo kaikilla mukavuuksilla –hanke päättyi 31.12.2013. Hankkeen vaikutuksista ei ole laadittu selvitystä arviointikertomuksen laatimisajankohtaan 26.5.2015 mennessä.

Kuntatalouden kiristyminen on syytä vakavasti huomioida strategiatyössä myös tulevina vuosina. Strategian mukaisista toimenpiteistä tulee raportoida säännöllisesti ja kehittämishankkeiden vaikutuksista tulee laatia dokumentoitu selvitys.

B) Toiminnalliset tavoitteet

Palveluyksiköiden toiminnan määrälliset ja laadulliset tavoitteet ja tulokset ilmenevät toimintakertomuksessa vuodelta 2014. Toimintasuunnitelmassa asetetut tavoitteet ovat pääsääntöisesti toteutuneet ja raportointi on selkeää. Tarkastuslautakunnan mielestä toteutuneiden tulosten analysointi voisi olla laajempaa.

Viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden yhteistoimintaan tulee tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kiinnittää huomiota esimerkiksi seminaarityöskentelyyn panostamalla.

Paltamon kunnan organisaation toimivuus

Tarkastuslautakunta korostaa, että luottamushenkilöorganisaation toimivuuteen on jatkossa kiinnitettävä erityistä huomiota. On huomioitava erityisesti ennakoiva päätöksenteko ja asioiden valmistelu riittävän ajoissa.

Vuoden 2014 aikana ei järjestetty kuntalaisille yhtään kyselytuntia. Kunnanvaltuuston kokoukset eivät ole kiinnostaneet kuntalaisia. Informaatiota kuntalaisten suuntaan tulee näissä asioissa lisätä. Kuntatiedotteen ilmestymiskertojen määrän lisäämistä tulee harkita, koska se on kuntalaisten tärkeä informaatio-kanava.

Kehitysjohtaja on ollut virkavapaalla kevästä 2014 alkaen. Hänen tehtävänsä on toimintakertomuksen mukaan jaettu kunnanviraston sisäisillä työjärjestelyillä. Järjestelyn toimivuutta ei ole laajemmin analysoitu. Kehitysjohtajan tehtävää korvaavia palveluita on hankittu ostopalveluina.

Viranhaltija- ja työntekijäorganisaatioissa on todettu lieviä ongelmia, joita on saatettu tarkastuslautakunnan tietoon. Kunnan organisaation riskit on tiedostettu. Sijaisjärjestelyjä ei ole kaikissa toimipisteissä pystytty hoitamaan ja henkilöstön uupumista on pystyttävä seuraamaan tarkemmin.

Toimintakertomus sisältää selvityksen sisäisen valvonnan järjestämisestä, johon kunnanhallitus on antanut ohjeet. Kunnan talousarvion toteutuma on esitetty vähintään neljästi vuodessa kunnanhallitukselle, mutta kunnanvaltuustolle vain kokousaikataulun sen salliessa. Tarkastuslautakunnan mielestä toteutumaa voitaisiin käsitellä tarkemmin myös valtuuston kokouksissa.

Arvio sisäinen tarkastuksen järjestämisestä on selvitetty toimintakertomuksessa. Kuntalakiin lisätyt säädökset kunnan ja kuntakonsernin sisäisestä valvonnasta ja riskien hallinnasta tulivat voimaan vuoden 2014 aikana (HE 24/2012). Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnanvaltuusto on hyväksynyt kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet 17.9.2014 § 29. Kunnan hallintosääntö on hyväksytty kunnanvaltuustossa 8.10.2014 § 37.

Kunnanhallituksen asettama lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seurantatyöryhmä on jatkanut toimintaansa myös nuorten ohjaus- ja palveluverkostona.

Elinkeinopalvelut

Hyväksytyssä talousarviossa vuodelle 2014 kunnan hallinto- ja elinkeinopalvelut panostaa yhdessä luottamushenkilöiden sekä muiden kunnan tulosyksiköiden kanssa strategian luomiseen ja jalkauttamiseen.

Strategiasta johdetun elinvoimaohjelman käynnistäminen on vuoden tärkein toimenpide. Toimintakertomuksessa ei selviä hyväksytyin ohjelman eteneminen ja tilanne tilikauden päättyessä.

Toimintakertomuksessa selvitetään toimenpiteitä, joihin on panostettu, jotta saavutettaisiin osa strategiassa (Pitäjäratekia) määritellyistä unelmien Paltamosta.

Vahvoina kehittämisen kohteina ovat edelleen matkailu oheispalveluineen ja luonnonvaroihin perustuvat peruselinkeinot strategian mukaisesti, esimerkiksi Kivesvaaran investointi- ja kehittämishanke.

Paltamo oli esillä Kainuu Helsingissä –tapahtumassa 13.-15.6.2014 omana Paltamo Helsingissä –hankkeena. Palaute tapahtumasta oli myönteinen.

Matkailun kehittämiseen kaavoitettuja Metelinniemen tontteja ei myyty vuonna 2014. Vuonna 2013 myydyistä tonteista yksi on rakentamatta.

Strategian mukaisen tavoitetilan 2020 saavuttamisen toteutumiseen ei ole otettu kantaa toimintakertomuksessa.

Hallintopalvelut

Talousarvio toteutui odotettua paremmin pääosin Kainuun soten ylijäämän vuoksi. Kaikki toimintasuunnitelman mukaiset tavoitteet eivät toimintakertomuksen mukaan toteutuneet. Syyt eivät ilmene toimintakertomuksesta.

Taloustilanteen raportoinnin on kerrottu toteutuneen neljännesvuosittain kaikissa palveluyksiköissä vuonna 2014. Tarkastuslautakunta toteaa, että kiristyvän taloustilanteen myötä säännöllisen raportoinnin tarve kunnanhallitukselle painottuu entisestään ja että raportointi on kirjattava pöytäkirjaan.

Kunnanhallitus on käsitellyt kuntalaisten vuoden 2014 aloitteet määräajassa ja ilmoittanut toimenpiteet tiedoksi valtuustolle huhtikuussa 2015.

Sivistyspalvelut

Asetetut tavoitteet on saavutettu pääosin ja seuranta on kirjattu toimintakertomukseen, josta selviää yksityiskohtainen toteutuma.

Kansalaisopiston kurssitarjonta ja toiminta on edelleen laajaa ja monipuolista.

Lukiotoiminta palautui kunnan järjestämistä vastuulle vuoden 2013 alusta. Tarkastuslautakunta toteaa, että vaikutukset talouden toteutumaan eivät selviä vielä yhden vuoden tuloksen perusteella.

Sivistyspalveluiden merkittävin toiminnallinen muutos oli Hakasuon koulun lakkauttaminen syksyllä 2014. Vaikutusten arviointia ei ole toimintakertomuksessa analysoitu. Tasapainotusohjelman vaikutuksia ei ole toimintakertomuksessa käsitelty.

Tekniset palvelut

Tekniset palvelut on toimintakertomuksessa avannut talouden tasapainottamishojelman vaikutukset toimintaan ja rahoitukseen.

Investoinnit eivät toteutuneet suunnitelman mukaisesti, sillä Luhtaniemen ja Kotipesän investointien toteutukset siirtyivät vuoteen 2015.

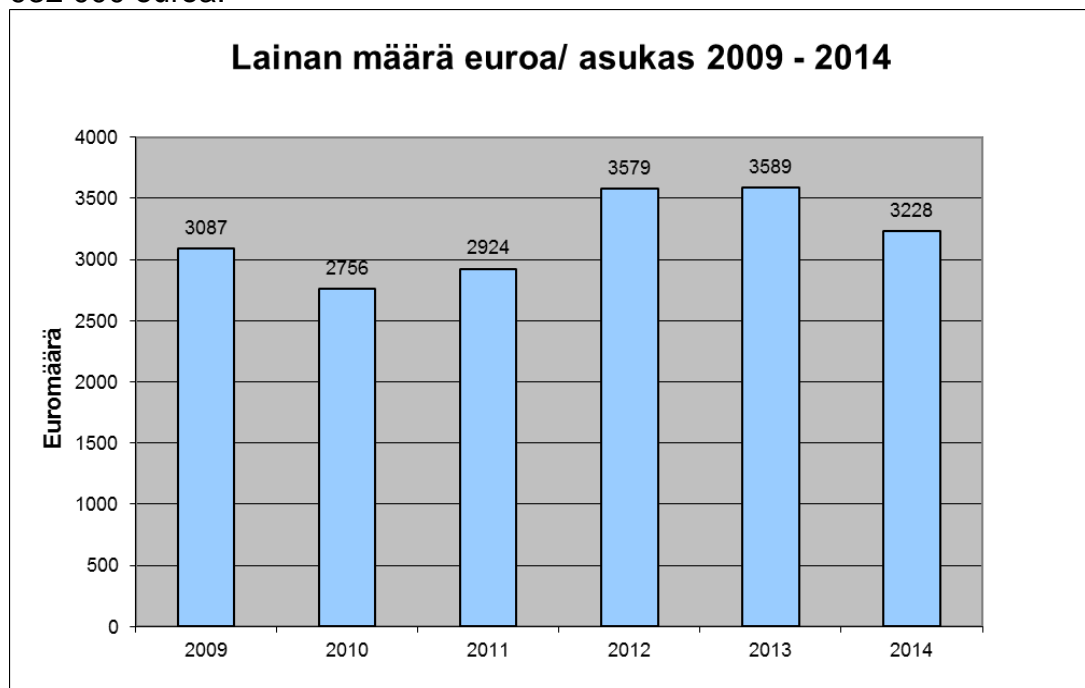
Teknisten palveluiden toimintaa on tarkastuslautakunta voinut seurata johdon lähettämien muistioiden avulla.

C) Taloudelliset tavoitteet

Tuloveroprosenttia jouduttiin nostamaan 21 prosentista 22 %:iin, mutta siitä huolimatta verotulot kasvoivat edellisvuodesta vain 0,1 %. Kunnallisveron tuotto laski noin 1,8 %, mutta osuus yhteisöveron tuotosta kasvoi noin 19,6 %. Kiinteistöverotulot kasvoivat noin 7,4 %.

Talousarviossa 2014 oli kunnan lainamääräksi tavoitteena asetettu alle 3 200 euroa asukasta kohden. Tavoite lähes toteutui, sillä vuoden 2014 lopussa lainaa oli 3 228 euroa asukasta kohden. Lainan määrä on edelleen huomattava verrattuna valtakunnan vuoden 2013 keskiarvoon (2 540 euroa/asukas). Kuntatilastot vuoden 2014 osalta valmistuvat vasta loppuvuodesta 2015.

Korkomenot alittuivat 80 000 eurolla alhaisesta korkotasosta ja ennakoitua pienemmästä lainamäärästä johtuen. Taseeseen jää kertynyttä ylijäämää noin 932 000 euroa.

D) Investoinnit

Investointeihin oli talousarviossa varattu määrärahaa bruttona yhteensä 1 720 000 euroa. Investoinnit toteutuivat 200 135 euroa, noin 12 %. Suurin osa investoinneista siirtyi vuodelle 2015. Investoinneista suurimmat olivat Kotipesä, noin 61 800 euroa sekä pakettiauton ja varavoimakoneen hankinta, noin 49 512 euroa.

Voimassa olevan kiinteistöselvityksen perusteella tehty investointisuunnitelma ei sisällä lämpökeskuksen ja laajakaistan hankintakustannuksia. Lämpökeskuksen hoitaja valittiin joulukuussa 2014.

Jäähilekontti kalastustoiminnan edistämiseksi valmistui keväällä 2014.

4. Henkilöstö

Paltamon kunnassa on henkilöstöä 141 henkilöä (vuonna 2013 yhteensä 139), joista vakituisia 105 ja määräaikaisia 36.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kehityskeskustelut on pääosin toteutettu kaikissa palveluyksiköissä. Tarkastuslautakunta edellyttää, että kehityskeskustelut toteutetaan toimintasuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden mukaisesti koko henkilöstön kanssa.

Henkilöstölle tehdyn työhyvinvointikyselyn tuloksia ei pyynnöstä huolimatta raportoitu tarkastuslautakunnalle vuoden 2014 aikana.

5. Kuntakonsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Talousarviossa vuodelle 2014 huomioitiin konserniohjaus asettamalla tytäryhteisöille tilikauden tulostavoitteeksi nollatulot. Kiinteistö Oy Paltamon Kiehiselle asetettiin 4 %:n tuottotavoite. Poistot ja pakolliset varaukset on tehty täysimääräisinä. Kaikessa toiminnassa tytäryhteisöjen edellytettiin toimivan asiakaslähtöisesti ja tehokkaasti (toimintakertomus, s. 19).

Konserniohje on päivitetty 17.9.2014 § 28. Tarkastuslautakunta edellyttää, että konserniohjauksen toimenpiteet ovat säännöllisiä ja dokumentoituja.

6. Talouden tasapainottamistoimenpiteiden arviointi

Kunnalla ei ole taseessa kattamattomia alijäämiä 31.12.2014. Kunnan lainojen korkokuluja on saatu laskemaan tehokkaalla lainapolitiikalla, jossa pitkäaikaisia lainoja on lyhennetty 1,4 miljoonalla eurolla. Kunnan edellisten vuosien ylijäämät lisätynä päättyneen vuoden ylijäämällä ovat yhteensä 932 tuhatta euroa.

Vuoden 2014 talousarvio laadittiin alijäämäiseksi ja suunnitelmavuodet 2015 – 2017 ovat alijäämäisiä. Kunnanhallituksen tulee seurata talouden tasapainottamisohjelman toimenpiteiden toteuttamista. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tässäkin korostuu tehokas ja säännöllinen raportointi.

Väkiluvun väheneminen näkyy talouden tunnusluvuissa.

Tunnuslukuja	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Vuosikate €/ asukas	421	520	269	102	336,37	382,17
Vuosikate/ poistot, %	104,49	190,49	98,93	28,4	113,0	129,0
Verotulot milj. €	9,62	10,06	10,19	9,75	10,71	10,72

7. Muut havainnot

Syksyllä 2013 hyväksytyssä vuoden 2014 talousarviossa otettiin huomioon Luhtaniemen kaavan valmistelu ja rakentamishalukkuuden selvittäminen. Kaavan valmistuminen viivästyi puutteellisten selvitysten vuoksi.

Kainuun sote ja Kainuun liitto työllistivät kunnan henkilöstöä koko toimintavuoden ajan. Kainuun soten ja Kainuun liiton toimenpiteet edellyttävät jatkosakin kunnan henkilöstön työpanosta.

Työllistämishanke toimi vuosien 2009 – 2013 aikana valtionhallinnon budjetti-varoin. Hanke toimi yhdistyspohjaisena toiminimenä Paltamon Työvoimayhdistys ry. Yhdistyksen toiminta vaikutti tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan Paltamon työllisyyteen positiivisesti. Hanketta jatkettiin säästyneillä varoilla vuoden 2014 aikana.

Tulevina vuosina työttömyyden lisääntyminen aiheuttaa kunnalle kustannuksia muun muassa Kelan sakkomaksun muodossa. Hankkeen päätyttyä työttömyysprosentti kohosi lähes 20 %:iin.

Vesihuoltolaitoksen toiminnan tuottotavoitteessa on huomioitava asukasluvun muuttuminen.

Myyntisaamisten osuus on tilinpäätöksessä 491 000 euroa, josta yli 90 päivää erääntyneitä 148 000 euroa (edellinen tilinpäätös 117 600 euroa). Tarkastuslautakunta esittää, että vanhojen erääntyneiden saamisten osalta harkitaan riittävien arvonlennuskirjausten tekemistä jo seuraavaan talouden seurantaraporttiin.

Paltamon kunta on osallistunut Kainuun kuntarakenneselvitykseen sekä sosi-aali- ja terveydenhuollon uudistuksen suunnitteluun lausuntojen muodossa. Paltamon kunnan viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden resursseja on käytetty mittavasti pyydettyjen lausuntojen laatimiseen.

8. Yhteenveto

Tarkastuslautakunta on saanut tilintarkastajan tilintarkastuskertomuksen vuodelta 2014. Lautakunta yhtyy tilintarkastajan esitykseen, että tilinpäätös vuodelta 2014 voidaan vahvistaa ja että kunnan taloutta ja hallintoa hoitaneille toimielinten jäsenille ja tehtäväalueiden johtaville viranhaltijoille voidaan myöntää vastuuvapaus.

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän tulos ja verotulojen lievä kasvu paransivat kunnan toimintavuoden tulosta. Tarkastuslautakunta toteaa, että kustannusten nousuun on kiinnitettävä vakavaa huomiota.

Tarkastuslautakunta toteaa, että avoin keskusteluyhteys kunnan viranhaltijoiden ja työntekijöiden kanssa on toiminut.

Tarkastuslautakunta esittää kiitoksensa kunnan viranhaltijoille ja työntekijöille kuntalaisten hyväksi suoritetuista tehtävistä ja toiminnasta vuonna 2014.

9. Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle

Tarkastuslautakunta on suoraan kunnanvaltuuston alainen toimielin ja esittää, että lautakunnan arviointikertomuksissa esiin tuodut asiat huomioidaan valtuustossa kunnan toimintaa ohjaavina ehdotuksina.

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2014 kunnanvaltuuston käsiteltäväksi.

Paltamossa 26.5.2015

Veijo Mikkonen
Puheenjohtaja

Suvi Hoppo
Varapuheenjohtaja

Olavi Ala-Hiiri
Jäsen